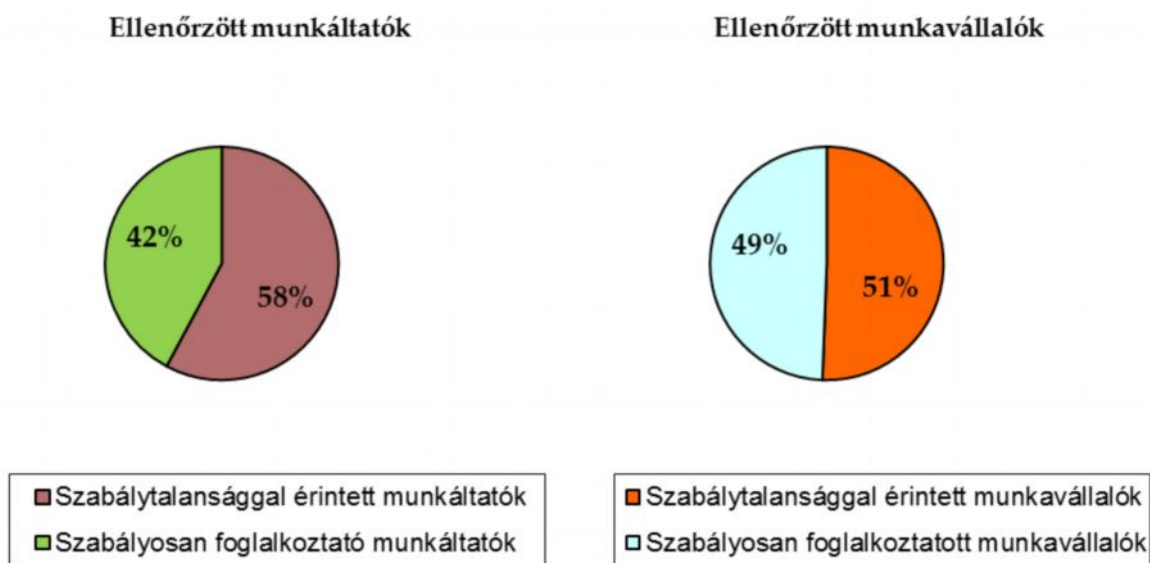

A munkaügyi ellenőrzés tapasztalatai (2014. I. negyedév)

1. Ellenőrzési adatok

2014. január-március hónapokban a munkaügyi hatóság 5 918 munkáltatót ellenőrzött, a vizsgálatok során a **foglalkoztatók 58 %-nál talált munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzés alá vont **foglalkoztatottak (34 066 fő) 51 %-át érintették**. A munkáltatókat érintően a jogsértési arány növekedést, a foglalkoztatottakat érintően csökkenést mutat a tavalyi év hasonló időszakához képest, ugyanis a munkáltatókat érintő arány tavaly ilyenkor 50 %-on állt, míg a szabálytalansággal érintett munkavállalók aránya 65 % volt.

Az elmúlt évek ellenőrzési tapasztalataira figyelemmel megalkotott - 2014. évre kiadott - ellenőrzési irányelv mellett a panaszok és közérdekű bejelentések befolyásolják a kivizsgálandó foglalkoztatók körét.

A hatóság számára meghatározó feladat volt a foglalkoztatók által elkövetett súlyos jogsértések visszaszorítása, az ellenőrzések visszatartó erejének növelése, a foglalkoztatás biztonságának nagyobb mértékű elősegítése. A jogsértések feltárásával biztosítható a vállalkozások piaci esélyegyenlősége és a munkavállalók garanciális jogainak védelme. Az ellenőrzések fő célja volt, hogy a foglalkoztatási viszonyok feltérképezésével a jogsértő magatartások megállapíthatóak és a jogszabályoknak megfelelő jogkövetkezményekkel visszaszoríthatóak legyenek.

A hatósági munka során előnyt élvezett a munkaszerződés, illetőleg bejelentés nélküli foglalkoztatás feltárása, a munkavállalók anyagi biztonságát, megélhetését érintő jogszabályok megtartásának ellenőrzése, a panasz- és közérdekű bejelentések kiemelt

kezelése, továbbá a munkaügyi előírások végrehajtását szolgáló tájékoztató és felvilágosító tevékenység ellátása.

Az ellenőrzési tapasztalatok szerint még mindig kiemelkedő szabálytalanság a **feketefoglalkoztatás**. A **munkaügyi jogsértéssel érintett munkavállalók 13 %-át** teszi ki a munkaszerződés és bejelentés nélküli munkavégzéssel érintettek száma (**2 844 főt** érintően került megállapításra), amely tavalyhoz képest magasabb mértékű. A vizsgált időszakban a feketefoglalkoztatás a legtöbb esetben a munkaszerződés szerinti foglalkoztatás létrejöttéhez fűződő bejelentési kötelezettség elmulasztásával valósult meg. Kisebb mértékben ugyan, de szintén jelen van az egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésével összefüggő bejelentés nélküli foglalkoztatás, a munkavállalók munkaszerződés nélküli foglalkoztatása és a színlelt szerződéssel történő munkavégzés.

A tavalyi év I. negyedévéhez képest jelentősen nőtt a „feketemunkások” aránya, különösen az **építőipari** vállalkozások tekintetében (34 %). Az ellenőrzések 16 %-át tartották a felügyelőségek az építőiparban, amely arányaiban növekedést jelent a tavalyi évhez képest.

Az összes feketén foglalkoztatott munkavállaló 5 %-a jutott a **mezőgazdasági** ágazatra, ami a 2013. évi azonos időszakban mért 4 %-os arányhoz képest 2014-re enyhe növekedést jelent.

A gépipart nem számítva a **feldolgozóiparban** tevékenykedő munkáltatók feketemunkát érintő jogsértési aránya 9 %-ra nőtt a 2013. év első negyedében mért 7%-os szinthez képest, az ellenőrzési arány a tavalyi adatokhoz mérten nem változott (8 %).

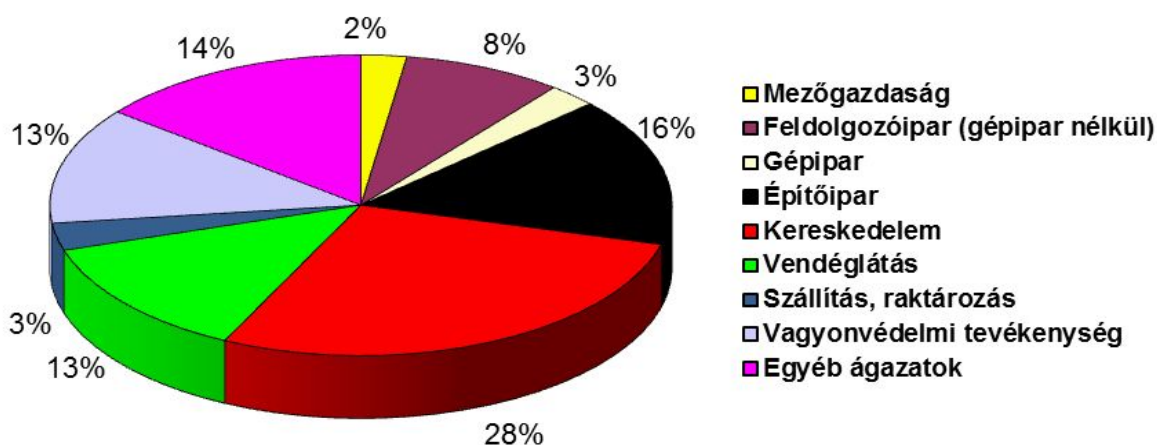
A **személy- és vagyonvédelmi tevékenységet** ellátó munkáltatók ellenőrzési aránya az előző évhez képest némileg nőtt (13 %). Ez az ágazat adta most a feketemunkások 15 %-át, amely a tavalyi évhez képest (14 %) csekély mértékű növekedést jelent ugyan, azonban az előző esztendőkhöz hasonlóan a 3 „legfertőzöttebb” ágazat között van.

A **kereskedelmi vállalkozások esetében** a munkaszerződés és bejelentés nélküli munkavállalók arányát tekintve tavalyhoz képest csökkenés volt tapasztalható, ugyanis a 2013. januártól márciusig terjedő időszakában ez az ágazat termelte ki a feketemunkások 13 %-át, míg idén a 12 %-át. Az ellenőrzések 28 %-a ebben az ágazatban zajlott a 2014. évben, amely 2013-hoz képest csökkent.

A **vendéglátásban** a tavalyi évhez képest jóval alacsonyabb arányú volt a munkaszerződés és bejelentés nélküli foglalkoztatás (10 %). Az ellenőrzések 13 %-át

végezte a munkaügyi hatóság ebben az ágazatban, szemben az ezt megelőző év azonos időszakával, amikor ez az arány közel 20 % volt.

Ellenőrzések ágazati megoszlása

A munkaidővel, pihenőidővel és rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatos jogsértések érintettjeinek létszáma (4 293 fő) növekedést mutat a tavalyi év azonos időszakához képest. Ezen jogsértések jellemzően a kereskedelem, vendéglátás és a feldolgozóipar (beleértve a gépipart is) területén foglalkoztatott munkavállalókat érintette a legnagyobb számban. A tapasztalatok szerint gyakran előfordult, hogy a munkavállalókat a munkáltató nem tájékoztatta a munkaidő-beosztásról, illetve a munkaidőkeret kezdő és befejező időpontjáról. A dolgozók munkaideje sokszor meghaladta a napi, illetve a heti munkaidő megengedett legmagasabb mértékét, emellett a munkaszüneti napon történő munkavégzés szabályainak megsértésével is lehetett találkozni. Több ízben megállapításra kerülő szabálytalanság volt emellett, hogy a pihenőidő kiadása nem felelt meg a jogszabályban foglaltaknak.

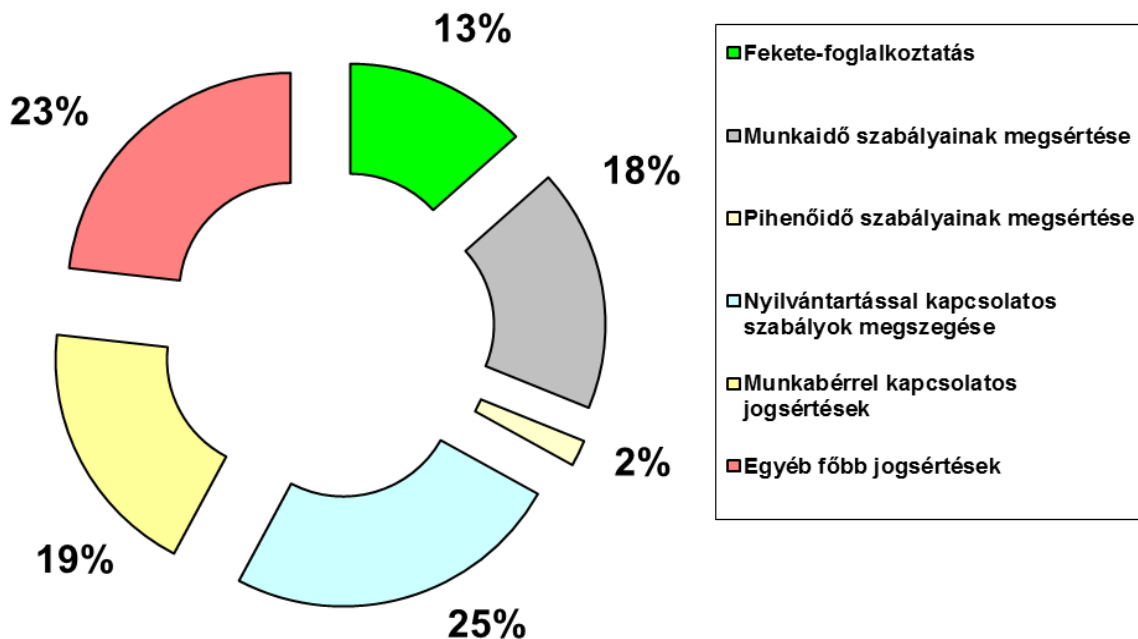
A munkaidő-nyilvántartás hiányával, vagy adatainak valótlan rögzítésével 5 254 főt érintően találkoztak a munkaügyi felügyelők, amely tavalyhoz képest szintén növekedést jelent. A legtöbb munkaidő-nyilvántartással összefüggő jogsértést a kereskedelemben és a feldolgozóiparban foglalkoztatott munkavállalókkal szemben követték el a munkáltatók. A munkáltatók a tapasztalatok szerint nem tulajdonítanak jelentőséget a munkaidő pontos nyilvántartásának, pedig annak hitelesen kell tükröznie a munkavállalók munka- és pihenőidejét, mivel minden esetben ez képezi a munkabér elszámolásának alapját. A jogszabályoknak megfelelő, pontos munkaidő-nyilvántartás tehát nem egyszerűen adminisztratív kötelezettség, hanem a felek közötti pontos elszámolás alapja is.

Több ellenőrzött munkáltató sem tartotta be a szabadság kiadására vonatkozó szabályokat, amely jogsértések túlnyomó többségét már évek óta a feldolgozóipar területén munkát vállaló foglalkoztatottakkal szemben követik el.

A **munkabérrel kapcsolatos jogsértések** (kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum szabályainak megsértése, a határidőben történő bérkifizetéssel összefüggésben megállapított jogsértés, az írásba foglalt és visszaellenőrizhető tartalmú bérelszámolás biztosításával kapcsolatos hiányosságok, stb.) mértékét jól mutatja, hogy **az összes szabálytalansággal érintett foglalkoztatott ötödét érintette** a vizsgált időszakban. Ezen belül a legjelentősebb **a munkabér védelmére vonatkozó szabályok**, illetve a **pótlékokra vonatkozó szabályok megszegése** volt. Jelentős számban előforduló munkaügyi szabálytalanság a munkaviszony megszűnésekor, illetve megszüntetésekor kiállítandó igazolások kiadásának elmulasztása vagy késedelme, valamint a munkabér elszámolásának hiányossága.

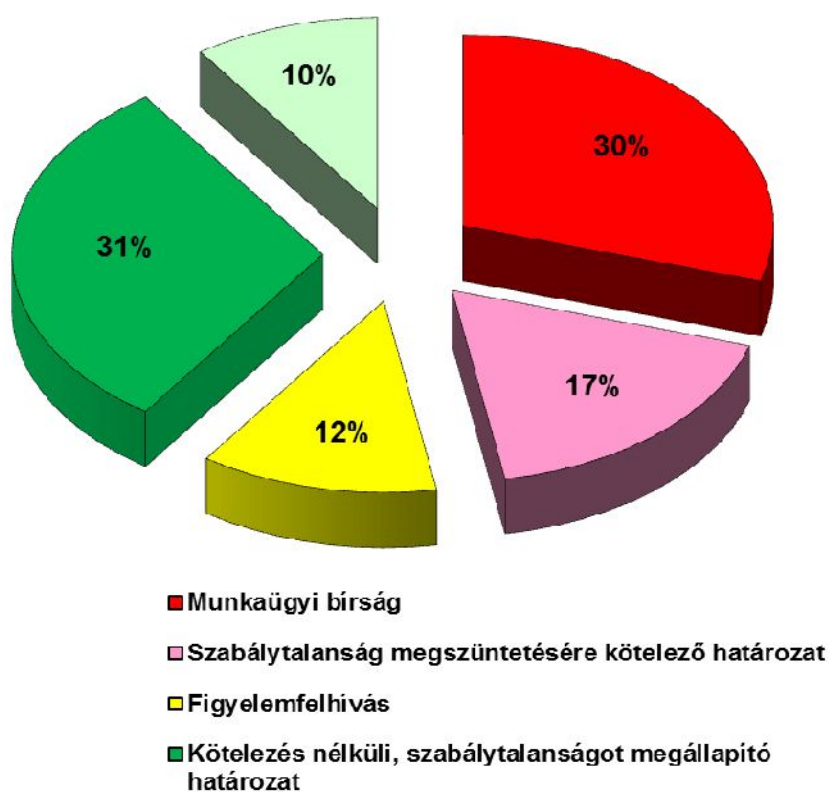
A munkaügyi hatóság a vonatkozó törvényi rendelkezés szerint a munkabért nem, vagy nem időben fizető munkáltató részére minden esetben lehetőséget biztosít arra, hogy az eljárás során az elmaradt bért egy kitűzött határidőn belül megfizesse, melynek következtében mentesül az egyébként kötelező munkaügyi bírság megfizetése alól. A hatóság ily módon is tudja segíteni azt, hogy a munkáltató a munkavállalók jogszerűen járó munkabérének kifizetésére és ne egy esetleges bírságösszeg kiegyenlítésére fordítsa anyagi erőforrásait.

Jogsértéssel érintett munkavállalók megoszlása

A 2014. első negyedében feltárt jogsértéseket elkövető **3 423 munkáltató** közül **1 122 vállalkozással szemben** alkalmaztak a fővárosi és megyei kormányhivatalok munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szerveinek munkaügyi felügyelőiségei **munkaügyi bírságot**, összesen **165 905 000 Ft összegben**. A munkaügyi hatóság a súlyos munkaügyi jogsértések elkövetése esetén szabott ki munkaügyi bírságot, több ízben **szabálytalanság megszüntetésére kötelezéssel** (666 db), illetve **figyelemfelhívással** (468 db) élt, valamint **szabálytalanságot megállapító határozatot** hozott (1 161 db). Az **érdemi döntések túlnyomó többsége (70 %) tehát anyagi szankció nélküli intézkedés volt.**

Érdemi döntések megoszlása

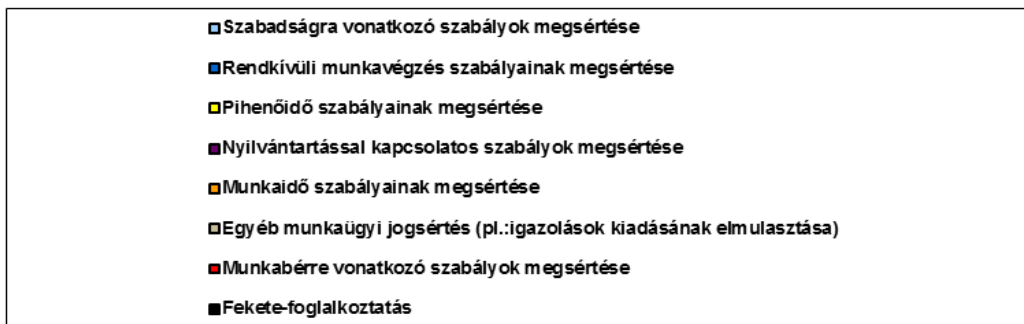
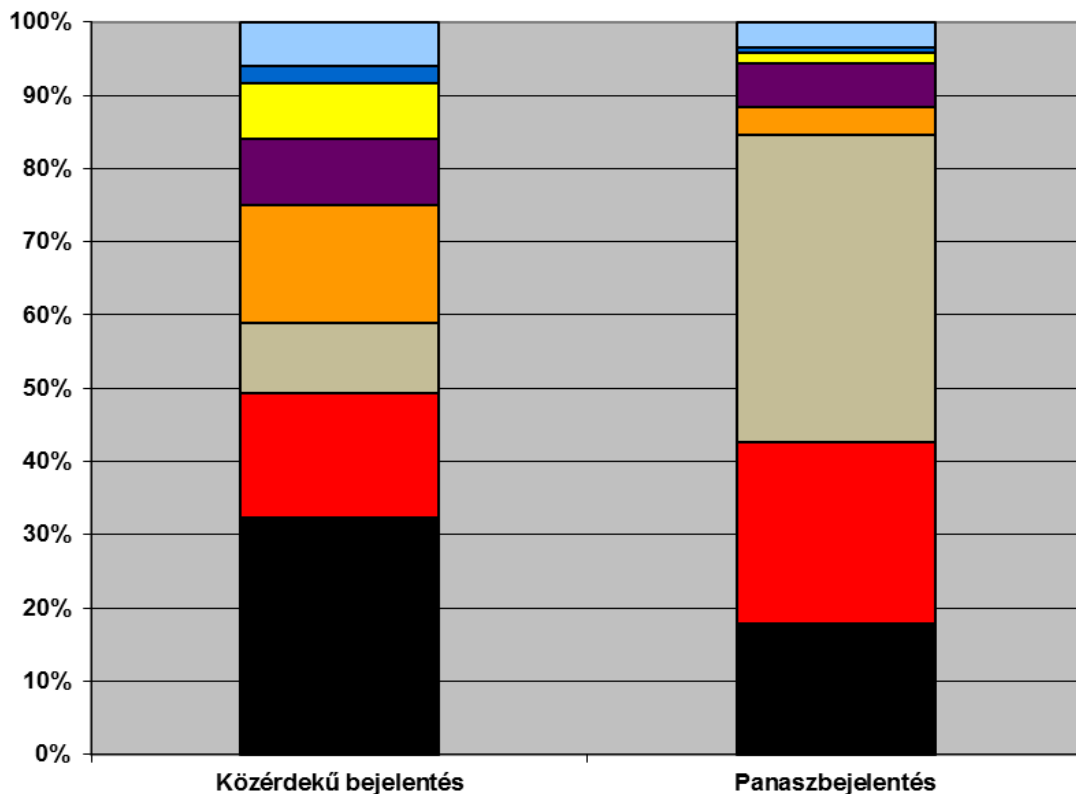

A tavalyi év hasonló időszakához képest 2014-re némileg nőtt (8 %-kal) a munkaügyi hatósághoz érkezett **bejelentések száma**, ezen belül a közérdekű bejelentések és a panaszok száma is nőtt. A **2 059 db bejelentés 51 %-a közérdekű, 49 %-a panaszbejelentés** volt, a bejelentéseken belül a névtelen jelzések aránya 28 %-ot tett ki. A tavalyi esztendő azonos időszakában a panaszok és közérdekű bejelentések aránya az összes hatóságunkhoz érkezett bejelentésen belül az ideai adatokkal egyezést mutat, emellett a névtelen jelzések aránya alacsonyabb az idén.

A legtöbb jelzés a feketemunka tárgyában érkezett a hatósághoz, emellett kiemelkedő számú volt a munkabérrel kapcsolatos bejelentések száma. A

jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal, valamint az ekkor esedékes bér elszámolásával kapcsolatos szabálytalanság jelzése jelentős számú volt a vizsgált időszakban a panaszbejelentések között az „egyéb munkaügyi jogsértés” kategórián belül. Ezek a jogsértések azért gyakoriak a panaszok között, mivel a jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolások hiányában a munkavállalók sem másik munkahelyen nem tudnak elhelyezkedni, sem az illetékes munkaügyi központban nem tudnak álláskeresői céllal regisztrálni, illetve az utolsó bér elszámolásának és megfizetésének hiánya jelentős anyagi nehézséget okoz számukra. Fentiek miatt ezek a szabálytalanságok részben szintén a munkabér megfizetéséhez kapcsolódó komoly problémákat jeleznek.

Közérdekű bejelentések és panaszok témakör szerinti megoszlása (2014. I. negyedév)

Az ellenőrzések összesített tapasztalatai*

a) Építőipar

A 2014. januártól márciusig terjedő időszakban a munkaügyi ellenőrzések 16 %-át a felügyelők ebben az ágazatban tartották (948 db). A jogsértő munkáltatók által elkövetett súlyos szabálytalanságok többnyire munkaügyi bírság szankciót indokoltak (722 db ágazatot érintő intézkedés, 348 db / 56 475 000 Ft munkaügyi bírság).

Az építőipari ágazatban az idei év első negyedében egyértelműen a feketefoglalkoztatás volt a legtipikusabb szabálytalanság, melynek kapcsán a legtöbb intézkedés született és a legmarkánsabb munkavállalói érintettség volt tapasztalható mind az építőipart érintő egyéb jogsértésekhez, mind a többi ágazat feketefoglalkoztatási adataihoz mérten. A feketefoglalkoztatás szerkezeti megoszlása kapcsán megállapítható, hogy legtipikusabb formája a munkaviszonyhoz, illetve egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentés hiánya, egyéb formája (pl.: színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás) kevésbé jellemző az építőiparban.

Általános tapasztalatként elmondható, hogy az építőiparban tevékenykedő munkáltatók nagy része továbbra sincs tisztában a munkaügyi szabályokkal, melyek betartása sokszor a jogszabályok ismeretének hiányára, illetve a megrendelések alacsony számára hivatkozással nem valósul meg.

Példa: A munkaügyi felügyelők helyszíni ellenőrzést tartottak egy budapesti építési munkaterületen az adott kerületi rendőrkapitányság kezdeményezésére, ahol a munkáltató 3 munkavállalót foglalkoztatott. A munkavállalók közül 2 fő a munkavégzésre vonatkozóan a munkáltatóval csupán szóban állapodott meg, munkaszerződést nem kötöttek. A munkavállalók a munkáltató utasításai és irányítása mellett végeztek munkát, a munkavégzéshez szükséges munkaeszközöket a cég biztosította. Segéd munkásként feladatuk zsaluzás, betonozás volt. A munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló munkaviszonyának bejelentése az ellenőrzést követően történt meg. A foglalkoztatóval szemben munkaügyi bírság kerül kiszabásra.

b) Mezőgazdaság

A mezőgazdasági ágazatra a vizsgált időszakban az ellenőrzések 2 %-a esett (140 db); a felügyelőségek a foglalkoztatókkal szemben összesen 90 intézkedést hoztak és 32 munkáltatóval szemben 5 370 000 Ft összegben kellett a munkaügyi bírság eszközével élni.

* Forrás: a munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szervek 2014. I. negyedéves beszámolója

Egyes megyékben a mezőgazdaságnak tradicionálisan jelentős szerepe van. Az év első negyedében a mezőgazdasági szektor adottságaiból adódóan (szezonalitás) az ellenőrzések száma lényegesen kevesebb a nyári és őszi időszakhoz képest.

Az ágazatban jelen vannak az alkalmi munka keretében foglalkoztatók és a nagyobb volumenű mezőgazdasági termelésre berendezkedett – nagy létszámú munkaerőt foglalkoztató - vállalkozások is.

A mezőgazdasági ágazatban jellemző leginkább az atipikus foglalkoztatás (többnyire egyszerűsített foglalkoztatás keretében történik), ezzel összhangban a munkaügyi hatóság a legnagyobb arányban ezen ágazatban ellenőrizte az egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatott munkavállalókat.

A 2013-as év azonos időszakához mérten 2014-re némileg nőtt a munkaszerződés és bejelentés nélkül foglalkoztatottak száma a mezőgazdaságban, mely szabályszegés elsősorban a bejelentés elmaradását jelentette, azonban nagy számban fordult elő a vizsgált időszakban az egyszerűsített foglalkoztatáshoz kapcsolódó bejelentési kötelezettség elmulasztása is.

Példa: A munkaügyi felügyelők helyszíni ellenőrzést tartottak egy Bács-Kiskun megyei erdő területén, ahol egy közérdekű bejelentés szerint favágók dolgoznak „feketén”. Az ellenőrzés során megállapításra került, hogy a fakitermelési munkálatok elvégzésével megbízott kft. 4 mezőgazdasági idénymunkást foglalkoztatott egyszerűsített foglalkoztatás keretében, azonban a munkavállalók vonatkozásában az ellenőrzés megkezdéséig nem tett eleget az illetékes adóhatóság felé fennálló bejelentési kötelezettségének, holott korábban már a kft. a munkavállalókat azelőtt bejelentéssel foglalkoztatta (egyszerűsített foglalkoztatás keretében). A munkáltatóval szemben munkaügyi bírság kerül kiszabásra.

c) Kereskedelem

A 2014. januártól márciusig terjedő időszakban a vizsgálatok több mint negyede (1 654 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 1 577 db intézkedés mellett 219 db munkaügyi bírság került kiszabásra, összesen 19 320 000 Ft összegben.

Az ágazatban nem a munkaszerződés és bejelentés nélküli foglalkoztatás a jellemző szabálytalanság. A legtöbb intézkedés a munkaidő-nyilvántartás nem megfelelő vezetése, illetve a munkaidővel kapcsolatos jogsértések miatt született az idei év első negyedében.

A kereskedelem területén hozták a felügyelőségek a legtöbb intézkedést a munkaidő-nyilvántartás nem megfelelő vezetése miatt. Sok esetben a munkavállalók által vezetett nyilvántartás nem naprakész vagy nem fellelhető a munkavégzés helyén. Még mindig sokszor találkozunk azzal a munkáltatói kifogással, hogy a munkavállaló „nem írta be magát a jelenléti ívre”. Emellett előfordult, hogy csak az egyszerűsített

foglalkoztatás keretében foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozóan nem vezette a munkáltató a munkaidő-nyilvántartást, mivel abban a hiszemben volt, hogy az alkalmilag foglalkoztatottak esetében ilyen jellegű kötelezettsége nincsen.

A kiskereskedelmi egységekben továbbra is megfigyelhető, hogy az egyéni vállalkozó, vagy a társas vállalkozás vezetője végez munkát személyesen. Az egyre élesebb versenyhelyzetben hétvégén is nyitva tartanak, de a hosszabb nyitvatartási időt nem mindig tudják szabályosan lefedni. Gyakran előfordul a kereskedelemben, hogy a munkavállalók teljes munkaidőben dolgoznak részmunkaidős bejelentés mellett, illetve szórványosan előfordul a színlelt szerződéssel történő foglalkoztatás is.

Példa: Egy Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kereskedelmi egységében (élelmiszerbolt) 2014. februárjában a munkaügyi felügyelők több alkalommal is helyszíni ellenőrzést tartottak, melynek során megállapítást nyert, hogy a munkavégzés közben talált munkavállalók egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyban végeztek munkát, azonban bejelentésük nem minden munkanapra történt meg. A szabálytalanság összesen 3 munkavállalót érintett. A munkáltató a bizonyítási eljárás során elismerte, hogy nem az összes munkanapra jelentette be foglalkoztatás jogviszonyokat. A munkáltatóval szemben munkaügyi bírság kiszabása várható.

d) Vendéglátás

Az idei évben a vizsgálatok 13 %-a (765 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 707 db intézkedés mellett 153 db munkaügyi bírság került kiszabásra, összesen 16 120 000 Ft összegben.

A tapasztalatok alapján elmondható az ágazatról, hogy a kisebb létszámú munkavállalót foglalkoztató munkáltatók egy minimális számú bejelentett dolgozót alkalmaznak, további munkaerőigényüket egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazott munkavállalókkal egészítik ki vagy maga a vállalkozás vezetője személyesen működik közre a tevékenység ellátásában.

Az ágazatban a feketefoglalkoztatás jellemzően a klasszikus munkaviszony szerinti foglalkoztatás létrejöttéhez fűződő bejelentési kötelezettség nem teljesítésével valósult meg, emellett az egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésével összefüggő bejelentés nélküli foglalkoztatás és a munkavállalók munkaszerződés nélküli foglalkoztatása is jelen van az ágazatban.

A vendéglátás terén megállapítható, hogy a telepített munkavégzési helyeken (vásárok, fesztiválok, kiállítások, stb.) megtalálható egységeket működtető vállalkozásoknál már kevésbé jellemző a szabálytalan foglalkoztatás, amennyiben

mégis előfordul, általában egyszerűsített foglalkoztatással összefüggésben merül fel és jellemzően az ellenőrzés megkezdését követően a foglalkoztatók rögtön bejelentik a munkavállalókat.

A vendéglátás területén a súlyos jogsértések közül jellemző szabálytalanságként jelent meg a munkaidő-nyilvántartás hiánya vagy hiányos vezetése és a munkaidővel kapcsolatos jogsértések (napi, heti munkaidő megengedett mértékének túllépése). Utóbbi szabálytalanságok rendszeresen összekapcsolódnak, hiszen vagy a munkavállaló dolgozik a megengedett munkaidőn felül (munkaidővel kapcsolatos szabálytalanság), vagy ami lényegesen gyakoribb, hogy ennek leplezése valósul meg szabálytalan nyilvántartással, illetve munkaidő-beosztást nem készítenek.

Kiemelkedő szabálytalanság volt a munkabérrrel kapcsolatos jogsértéseken belül a pótlékok (műszakpótlék, illetve munkaszüneti napi és rendkívüli munkáért járó pótlék) megfizetésének elmaradása.

Példa: 2014. januárjában névtelen telefonos bejelentés érkezett egy egyéni vállalkozóval szemben, miszerint annak kocsmájában végez munkát egy munkavállaló pultos munkakörben teljes munkaidőben, de csak részmunkaidőben van bejelentve. Az eljáró munkaügyi felügyelők helyszíni ellenőrzést végeztek a bejelentésben megjelölt Békés megyei vendéglátó egységben. Az eljárás során bizonyítást nyert, hogy a foglalkoztató a munkavállalót heti 10 órás bejelentés mellett heti 30 órában foglalkoztatta. A munkáltató a meghallgatás során a munkavállaló vonatkozásában a munkaidő-nyilvántartást sem tudta bemutatni.

e) Feldolgozóipar

A munkaügyi felügyelők ebben az ágazatban tartották az ellenőrzések 8 %-át (491 db). Az ágazatban tevékenykedő foglalkoztatók vonatkozásában összesen 385 intézkedést hoztak a munkaügyi felügyelőségek. A feldolgozóiparban idén a vizsgált időszakban 36 db figyelemfelhívás mellett 78 db munkaügyi bírság (14 550 000 Ft összegben) született.

A 2014. januártól márciusig terjedő időszakban a vizsgálatok tapasztalatai szerint némileg nőtt mind a „feketén” foglalkoztatottak száma, mind azok aránya az összes munkaszerződés és bejelentés nélkül foglalkoztatott munkavállalói összlétszámon belül.

A feldolgozóipar sajátosságának mondható a munkaügyi ellenőrzés szempontjából, hogy a feltárt jogsértések az esetek számottevő részében nagyobb munkavállalói csoportot érintenek, de volt példa néhány főt érintő szabálytalanságra is. Az idei

évben nagyobb létszámot érintően jellemzően a munkaidő nyilvántartására (hiányos, nem valós nyilvántartás), illetve a munkabérre vonatkozó rendelkezések (pótlékokra, munkabér védelmére vonatkozó szabályok) megszegése fordult elő.

Példa: A munkaügyi felügyelők helyszíni ellenőrzést tartottak egy Fejér megyei kft. gyáregységében, ahol 2 fő foglalkoztatottat találtak munkavégzés közben - egy fő segédmunkás és egy fő üzemvezető munkakörben. A helyszíni ellenőrzés során a munkáltató is megjelent és nyilatkozatot tett. Ennek nyomán megállapítást nyert, hogy a munkavégzés közben talált egyik munkavállaló szóbeli megállapodás alapján egyszerűsített foglalkoztatási jogviszonyban végzett munkát, azonban bejelentése nem történt meg. A nyilvántartásra vonatkozó szabályok is sérültek, ugyanis nem vezetett a vállalkozás munkaidő-nyilvántartást a másik munkavállaló vonatkozásában, akit a munkáltató üzemvezető munkakörben foglalkoztatott napi 4 óra munkaidőben. A szabálytalanság nyomán munkaügyi bírságot kiszabó határozat kerül kiadmányozásra.

f) Nyomozási és biztonsági tevékenység

Az ellenőrzések 13 %-a (744 db) érintette a személy- és vagyonvédelmi ágazatot 577 db intézkedéssel. A lefolytatott vizsgálatokból 127 végződött munkaügyi bírsággal (28 600 000 Ft).

A munkaügyi ellenőrzések tapasztalatai alapján megállapítható, hogy a bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett az ágazatban jelen levő foglalkoztatók sokszor más munkaügyi rendelkezést sem tartanak be. A szinte csak erre az ágazatra jellemző szabálytalanság a vizsgált időszakban – ahogy a korábbi időszakban mindig - a jogellenes munkaerő-kölcsönzés volt.

A munkaügyi ellenőrzés tapasztalatai szerint a - korábbi gyakorlatnak megfelelő - végtelen hosszú alvállalkozói láncolatok átalakultak és a munkavállalók jelentős részét ma már munkaerő-kölcsönző cégek foglalkoztatják (ami azelőtt egyáltalán nem volt jellemző), azonban a munkáltatói jogokat a kölcsönvevő helyett általában a kölcsönbeadó gyakorolja, megtartva ezzel a korábban jellemző alvállalkozói jogviszony jelleget. Ennek keretében a kölcsönbeadó irányítja és ellenőrzi a munkavállalók munkavégzését és vezeti a munkaidő-nyilvántartást, sok esetben a munkavállalók előtt nem ismert a kölcsönbeadó vagy a kölcsönvevő személye. Megállapítható, hogy a munkaerő-kölcsönzés nem a szabályozás céljának megfelelően zajlik, hanem csak egy szabálytalanul alkalmazott kényszermegoldás a korábbi alvállalkozói láncok leplezésére. Az ágazat munkáltatóinak jelentős része – többnyire a vagyonvédelmi ágazat kis- és középvállalkozásai - láthatóan nem is törekszenek a szabályos működésre, sőt minden lehetséges eszközzel akadályozzák az ellenőrzéseket.

Mind a kölcsönbeadóknál, mind a kölcsönvevőknél többször előfordult az ellenőrzések során, hogy a hatósággal való együttműködés nem valósult meg, ezért

gyakran csak a helyszíni ellenőrzések során beszerzett bizonyítékok alapján kerül sor a döntéshozatalra. A hatósággal együtt nem működő vállalkozások magas száma miatt ebben az ágazatban szükséges – a munkaügyi szankciókon túl - számos esetben eljárási bírságot is alkalmazni.

A vagyonvédelem területén jellemző jogsértés, hogy a felek nem állapodnak meg készenléti jellegű munkakörök esetében hosszabb napi munkaidőben, illetve a beosztás szerinti 24 órás napi munkaidőről. Szabálytalanságok fedezhetők fel a szabadságok kiadásának és a napi, illetve heti pihenőidő szabályainak helytelen alkalmazása során. Gyakran nem valósult meg a rendkívüli munkavégzés és a munkaszüneti napon végzett munka díjazása. Emellett rendszeresen tárt fel a hatóság munkaidő-nyilvántartással kapcsolatos jogsértést is a személy- és vagyonvédelem területén.

Példa: Egy Baranya megyei őrző- védő tevékenységgel foglalkozó kft. vonatkozásában a munkaügyi felügyelők helyszíni ellenőrzést tartottak, melynek nyomán a foglalkoztatót az iratok bemutatására szólította fel a hatóság. Ezt a vállalkozás csak részben teljesítette, így a felügyelő a foglalkoztatót hiányos adatszolgáltatás miatt eljárási bírsággal sújtotta. Az eljárás során megállapítást nyert, hogy a munkáltató a munkavállalók részére nem fizetette meg az éjszakai bérpótlékot, a rendkívüli munkavégzésért járó pótlékot és szabálytalan elszámolást adott ki a munkabérről, valamint megszegte a rendkívüli munkavégzés szabályait, ugyanis két hónap alatt túllépte az egész évi rendelkezésre álló keretet. A munkáltató a munkaügyi hatóság felhívása ellenére sem fizette meg az elmaradt bérpótlékokat, ezért a munkabér megfizetésével kapcsolatos szabálytalanságok miatt a felügyelőség munkaügyi bírsággal sújtotta a foglalkoztatót.

Az eljárás során újabb bejelentés érkezett a munkaviszony megszüntetésével kapcsolatos járandóságok (szabadság megváltás elmaradása) miatt a hatósághoz. Az eljáró felügyelő megállapította, hogy a munkáltató az adott munkavállaló augusztus havi munkavégzésével nem számolt el, ezért a munkáltatót kötelezte az elszámolás megtételére és az ezzel kapcsolatos iratok bemutatására.

2. Utóellenőrzés

Utóellenőrzés keretében elsősorban a jogviszony bejelentésére kötelező határozatok teljesítését vizsgálta a munkaügyi hatóság. Ha a munkáltató a határozati kötelezést nem teljesítette, a hatóság eljárási bírságot szabott ki. Az ellenőrzések során feltárt feketefoglalkoztatás legalizálását a munkáltatók a legtöbb esetben már az ellenőrzést követően, annak hatására még a határozat meghozatala előtt, az eljárás során megtették.

Az utóellenőrzések során a jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyában kiadmányozott döntések alapján 2 340 fő munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálható, mely létszám 95 %-ának utóellenőrzésére került sor.

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott határozatok alapján 883 munkáltató volt vizsgálható utóellenőrzéssel, mely létszámból a foglalkoztatók 93 %-ának utóellenőrzése teljesült.

A „feketefoglalkoztatással” kapcsolatos utóellenőrzés jelentősége azért kiemelkedő, mert a kötelezés végrehajtásával teljesül az ellenőrzés célja. A munkaügyi hatóság ezáltal tud **hozzájárulni a legális adózó munkahelyek számának növeléséhez, a munkavállalók alapvető jogainak** (biztosítotti jogviszony, tényleges szolgálati idő rögzítése, egyéb jogviszonyhoz kapcsolódó szabályok betartatása, stb.) **védelméhez, valamint a tisztességes verseny érvényre juttatásához és a jogkövető vállalkozások versenyhátrányának csökkentéséhez.**

Társhatósági ellenőrzések

A **társhatóságok közreműködésével** 2014. január-március hónapokban **942 munkaügyi ellenőrzés** zajlott, mely összesen közel 600 ügyet jelent, a munkaügyi ellenőrzések 10 %-át.

A legtöbb esetben a rendészeti szervek működtek közre. A munkaügyi hatóság a rendőrség segítségét rendszerint olyan munkáltatók vonatkozásában olyan munkavégzési helyszínek ellenőrzésénél kéri, ahol a hely jellege azt megkívánja, illetve ahol korábban a foglalkoztató megghiúsította az ellenőrzést, vagy jelentős mértékben akadályozta azt. Az idei évben a rendőrhatósággal közösen már több mint 300 ellenőrzést folytattak le a munkaügyi hatóság képviselői.

Sok esetben a társhatóságok felkérésére történik a közös ellenőrzés, azonban számos alkalommal a felügyelőségek kezdeményezik a társszervek részvételét. A munkaügyi hatóság a vizsgált időszakban az adó- és vámhatósággal, a fogyasztóvédelmi valamint a népegészségügyi szakigazgatási szervek közreműködésével összesen 150 db vizsgálatot folytatott le. A legnagyobb arányban a rendőrség és a munkavédelmi hatóság vett részt a közös ellenőrzésekben.

3. A közigazgatás szolgáltató jellegének érvényesülési formái

A Nemzeti Munkaügyi Hivatalról és a szakmai irányítása alá tartozó szakigazgatási szervek feladat és hatásköréről szóló 323/2011. (XII. 28.) kormányrendelet alapján a munkavédelmi és munkaügyi igazgatóság a munkaügyi hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos állami irányítási feladatokat lát el, illetve részt vesz a munkaügyi előírások végrehajtásának elősegítését szolgáló **tájékoztató, felvilágosító tevékenység** ellátásában. A tapasztalatok szerint a munka világának szereplői a honlapon naponta

akár több kérdést is feltesznek, melyekre adott válaszok ugyanott csoportosítva is megjelennek. A hatósághoz beérkező kérdések számát folyamatos növekedés jellemzi.

Az idei évben összesen 261 db honlapos (a hatóság külső honlapján működtetett tájékoztatás/felvilágosítás menüpont használatával), valamint postai és e-mail útján érkezett kérdés került megválaszolásra. Emellett a szakigazgatási szervek munkaügyi felügyelőségei 465 ügyben adtak tájékoztatást az idei év januártól márciusig terjedő időszakában.

A fővárosi és megyei kormányhivatalok munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szerveinek munkaügyi felügyelőségei részére a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatósága által előírt évi legalább 4 ízben megtartandó munkaügyi rendezvény („Nyílt nap”) szervezése kiemelt feladatként került meghatározásra.

A hatóságnak a tájékoztató tevékenység nyújtásával lehetősége van arra, hogy megismertesse az állampolgárokkal a hivatal munkáját és a foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályokat, megmutatva ezzel másik arcát a szolgáltató közigazgatás oldaláról is. A munkaügyi hatóság a jogszerű foglalkoztatást két irányból is tudja támogatni, szolgálva ezzel mind a jogkövető munkáltatók, mind az általuk foglalkoztatott munkavállalók érdekeit. Amellett tehát, hogy a korábbiaknak megfelelően fellép a jogszerűtlenül foglalkoztatók ellen, csökkentve ezzel az indokolatlan versenyelőnyüket is, preventív módon lehetőséget ad a tájékozódásra mások mellett azoknak a munkáltatóknak is, akik szabályosan kívánnak eljárni.